

speciaal de Is-
koren en tot
rijls bij Mozes
zelfs niet ge-
ren noemt —
eerstgeborenen
1:9) Met die
gunstigheid je-
bovendien en
emig-tot-zoon
waartoe de
art 2).

n de ver-
oelt Paulus de
lechtige woor-
lerzijsche sti-
met Abraham
in de Schrift
r het verbond

éenerzijs, dat
welke in het
le Joden heeft
roote deel van
in het eeuwige
in de moeilijck-

op het feit, dat
aan al de
g van Paulus'
st het nu, dat
leten niet tot
in woord niet?

ren. We kun-
schenken, dat
a worden. En
dan alleen aan
nd toe. Alleen
de verbonden
uëlieten. Maar
God dan alle
rom geeft Hij
ijdenis en
telfde ver-

volgende week.
C. V.

ulgentiam erga
vim adoptionis
promissio con-

ennibus verbis
n, namque foe-

MOEILIJK LEVEN

en om dat ge-
verkiezing fun-
c. 51, 147, hoe-
dat een fun-
dan een oor-
el aan.

RSCHERPEN,
mensen vast-
eggen we: par-
n", of „bron“
il op schër-
welbewust
eens Gomarus
den zwaksten
op zijn werken,
e. Ge zult zien,
ding aankomt,
betekenissen
aal niets meer
taak", zoo, als
wordt aange-

gen het woord
rigens niet in
a aangetroffen
at zeggen, wat
verstaan wil
ken, of ik met
m.

ere uitspraak
örd, den term,

tonem probatio-
ntum essentiale,
a, forma, finis,
erder gaan we:
e pro occasione
de aphormal, of
arisme!); causa
hice causa im-
idens accipitur
ntis aliquod ab
e tantum ante-
tionis non recte

„oorzaak“ vastleggen; want dan kan het zijn, dat hij die het gebruikt, het verkeerd opvat, en dan strijdt met den INHOUD der belijdenis; en, dat wie het afwijst, juist daarmee den inhoud der confessie scherper veilig stelt tegen misvatting van later tijd.

Dit is maar een voorbeeld, dat ik expres even noem, omdat een belangstellend en gewaardeerd broeder me erover aansprak. Als Calvijn van God als „fons“ spreekt, zet ik, zoolang hij losweg spreekt, mijn naam eronder. Als Plotinus het doet, zeg ik, met Calvijn: dank u wel, dat teeken ik nooit.

Zoo kan het ook hier zijn.
Het is niet goed, elkaar op een WOORD te vatten, in nādere formulierenbinding. Het is alleen goed, te vragen, of een woord, dat een tijdgenoot gebruikt, goed uitgelegd, zich laat verbinden met de oude belijdenis als formulier van eenigheid. Want anders jagen we de kerk, die God vergadert, met theologen stokken uit elkaar. Dat is gauwer gedaan, dan men zelf wil. Zie maar de misère van Kalamazoo 1924, en van Utrecht 1944.

Een klein symptoom van de aanwezigheid van dit gevaar — lees niet meer in mijn woorden, dan er in staat — zie ik daar, waar coll. Hoeksema zegt: die voorrede van de Statenvertaling kwam NA de dordtsche synode, maar het is wel meer gebeurd, dat NA een goeie synode er afval kwam; het argument zegt mij — Hoeksema — dus niets. Wil coll. Hoeksema het hebben, dan zal ik hem bewijzen, dat óók al in de Schriftelijke Conferentie, dus vóór de dordtsche synode, er van voorwaarden in het verbond door de gereformeerde partij gesproken is. Wil hij het hebben, dan zal ik hem aantonen, dat ook in de Acta der dordtsche synode zelf van voorwaarden herhaaldelijk gesproken is. En dat daar fel tegen elke conditie-leer gevochten is, zoo vaak men conditie opvatte in REMONSTRANTSCHEN zin (nl. zoo, dat geloof en bekeering tot grond, of bewegende en laatste of „eerste“ oorzaak van de zaligheid of de verkiezing genomen worden; of ook, zóó, dat God afhankelijk gemaakt wordt van den met vrijen wil toegestus mens, op wien God netjes wachten moet, „kijkende“, of hij wel zoo vriendelijk wil zijn, te gelooven). Maar ook, dat in die Acta éven gerust, en welgemoed, en vroolijk, gesproken is vóór een gereformeerde conditie-leer, nl. zóó, dat God het ééne niet geeft zonder het andere, terwijl Hij intusschen zoowel van het ééne als het andere de fontein is, de genadige Beschikker en Schenker. Dat hangt dan weer samen met het feit, dat Hij mij aanspreekt, zonder voorspellingen te doen aangaande mijn toekomst, maar des te meer mij aan zijn belóften bindt, welke nooit zonder eisch tot mij komen.

Vandaar dan ook, dat eenerzijs Dordtsche Leerregels, I, 9, veroordeelen elke opvatting, dat de verkiezing zou geschied zijn UIT VOORAFGEZIEN geloof, of geloofsgehoorzaamheid, of een andere hoedanigheid, die een vooruitgeziene (!) OORZAAK OF CONDITIE zou zijn, vooraf gevorderd in den nog te verkiezen mens (eligendo, gerundivum). Terwijl anderzijs daarnaast, I, 10, beleden wordt, dat de causa (binnen Gods eigen diepte) der verkiezing (dat besluit) Zijn welbehagen is; en dat zij niet daarin bestaat, dat God uit alle „mogelijke“ condities (nominalistisch!) bepaalde kwaliteiten of handelingen van den mens heeft VERKOREN (uitgezoekt) tot een CONDITIE van de zaligheid. Daar gaat het over Gods besluit; en dat besluit is VRIJ, volkomen vrij. Hij kiest, en verwerpt, zonder aan iets gebonden te zijn. Hij verkiest onvoorwaardelijk, en HIJ VERWERPT OOK onvoorwaardelijk. Misschien wordt in de hitte van den m.i. vrij machteloos door sommigen gevoerden strijd dit laatste voorbij gezien.

Maar dezelfde belijdenis zegt óók, dat de belófte (!) komt MET (cum) het BEVEL van geloof en bekeering.

Van de verkiezing, die verborgen is, en onvoorwaardelijk, volkomen vrij, stappen we hier óver op het SPREKEN en AANSPREKEN Gods; daarin gaat Hij óns nu teekenen, waartóe HIJ ons verkoren heeft, en welke de WEG is, waarlángs de verkorene komt tot, en verzekerd wordt van: de zaligheid. Het is Gods VRIJHEID, dat Hij de B niet geeft zonder de A, en de C niet zonder de B, en de D niet zonder de C. Maar NU Hij eenmaal die volgorde stelde tusschen A, B, C, D, enz., nu zijn WIJ daaraan gebonden, met eerbiedige erkenning overigens, dat Hij nóg vrij blijft, b.v. ten aanzien van de kleine kinderen, die Hij wegneemt naar zijn raad, eer ze een A van een B en een B van een C en een C van een D kunnen onderscheiden.

Het is b.v. ZIJN vrije wil geweest, dat een man die trouwen wil, niet maar míg, doch MOET zeggen: ik word geen vader van een kind, tenzij er een vrouw is, die moeder ervan worden wil; want die VOORWAARDE stelde God mij, en Hij belóóde Adam vermenigvuldiging van zijn geslacht onder deze VOORWAARDE. Bindt die man nu God in zijn vrijheid? Geen sprake van; als hij gereformeerd is, weet hij, dat God machtig is, uit Maria een zoon te roepen, die geen „vader“ heeft, en uit steenen kinderen te verwekken; of Hij nu „stof“ neemt van den prillen paradijsgrond, dan wel „steenen“ van bij den Jordaan, — Hij IS vrij, ik mag niet zeggen, dat Hij in zijn KEUS, en in ZIJN keus,

aan eenige conditie gebonden is in het produceeren van menschen. Christus wist in de woestijn óók wel, dat God uit steenen kinderen kon verwekken, en uit steenen brood. De duivel zegt dan ook tot Hem: doe het toch, dat is toch goeie, orthodoxe theologie, dat God VRIJ is, onvoorwaardelijk kan doen wat Hij wil? Maar Christus zei tot Satan: zeker, HIJ is vrij, maar IK NIET! Hij heeft Mij als knechtelijken mensch gezegd: de mensch zal hij brood alleen niet leven, maar bij alle parool, d.w.z. alle telkens en telkens weer als „bijkomende“, en voor menschen GESTELDE voor-

PSALM 103. (Vertaling N.B.G.)

Loof, loof den HEER — zijn heil'gen naam zij
[d'eere,
en al wat in mij is, o loof den HEERE,
die al uw ongerechtigheid vergeeft,
vergeet geen weldaad, die Hij heeft bewezen,
van alle krankheid zal Hij u genezen,
verlossen van de groeve, dat gij leeft.

Hij kroont u met zijn goedertierenheden,
Hij zal u met barmhartigheid bekleeden,
die met het goed' uw ziel verzadigd heeft.
Mijn ziel zal 's HEEREN grooten naam verhoogen,
die 't leven, tot den ouderdom gebogen,
een nieuwe jeugd als van een arend geeft.

De HEERE, die u aan den dood ontrukte —
Hij doet gerechtigheid aan de verdrukten
en Mozes maakte Hij zijn weg bekend.
Hij toonde Israels kinderen zijn daden,
barmhartig is de HEERE, vol genade,
Hij, die in gunst ons lot lankmoedig wendt¹⁾.

Niet altoos zal de HEERE met ons strijden,
niet eeuwig zal Hij toornen, dat wij lijden;
Hij doet ons niet naar onze zond' en kwaad,
vergelddt ons niet naar 't onrecht, dat wij deden,
maar machtig zijn zijn goedertierenheden,
zoo hoog als boven d' aard de hemel staat.

Zijn goedertierenheid zal ons vertroosten²⁾,
Zooner het West verwijderd is van 't Oosten,
heeft Hij ons overtreden weggedaan.
De HEER' ontfermt zich over wie Hem vreezen,
gelijk een vader zal Hij voor hen wezen,
als zij tot Hem, hun God en toevlucht gaan³⁾.

Zijn goedertierenheid is rijk en machtig
en dat wij stof zijn is de HEER gedachtig,
Hij kent het zwakke maaksel van zijn kind.
De steeveling — als 't gras zijn al zijn dagen,
een bloem des velds — wie zal haar plaats nog
als zij verdord is in den zomervind? [vragen

In eeuwigheid zal over wie Hem vreezen
de goedertierenheid des HEEREN wezen
en voor kindskind'ren zijn genad' en recht,
voor hen, die al de dagen hunner jaren⁴⁾
't verbond met Hem behouden en bewaaren,
en blijde doen wat Zijn bevel hun zegt.

Des HEEREN troon is boven 't aardsch gewemel
in eeuwigheid gevestigd in den hemel⁵⁾,
zijn koningschap heerschacht over 't wereldronde,
Looft, eng'len, sterke heiden, looft den HEERE,
gij, die zijn woord volroert, die met begeeren
blijft luist'ren naar het spreken van zijn mond.

Looft, loof den HEERE, al zijn legermachten.
Zij, die Hem dienen en zijn wil volbrachten —
dat zij Hem loven nu en 't allen tijd!
Looft, al zijn werken, looft uw God en HEERE,
aan alle plaatsen, waar Hij wil regeeren.
Loof, loof den HEER, mijn ziel, in eeuwigheid!⁶⁾

A. v. B.

- 1) Ps. 126: 4.
- 2) Ps. 119: 76.
- 3) Spr. 14: 26.
- 4) Ps. 90: 10.
- 5) Ps. 45: 7.
- 6) Ps. 30: 13.

waarde van een den zegen, en de voedingskracht be-
veleend machtsbevel van God.

En zóó staat het óók hier.

Dezelfde Dordtsche Leerregels, die van een uit „mogelijke“ voorwaarden gekózen voorwaarde tot zaligheid als GEKOZEN uit een MOEILIJKHEDEN-REEKS, die God zou binden, geen zier wil weten (I, 10), heeft toch erkend, dat God in vrijheid bepáalde, dat er ordinaarlijk, d.w.z. bij opgroeiende menschen, geen zaligheid zal komen zonder voorafgaand geloof, een vrucht van zijn verkiezing (I, 12). Die vruchten zijn AANGEWEEZEN („gedesigneerd“) in het geopenbaarde Woord (I, 12). Daarin KOMT de belofte met bevel.

Niet daarróór, zoodat het bevel achteraan komt sukken.

Niet daarna, zoodat de belofte achteraan komt hinken.

Doch daarmEE, zoodat die beide als een eenheid op me af komen marcheren, recht op den man af. Alleen in de eenheid van die twee, onafscheidlijk verbonden, heb ik mijn God ontmoet, en geen abstraherenden

„theoloog“. Zóó dat ik dat weten kan. Want Hij ZEL me: zóó kom Ik sprekend op u af; belofte MET bevel, bevel MET belofte (II, 5).

Binnen den kring dus van Gods SPREKEN is het belofte GOED gebonden aan de voorwaarde van aanvaarding van het goed.

Is dat Remonstrantsch?

Nonsens.

Want óók die aanvaarding is weer gegeven; ook zij is inhoud der belófte.

Is het remonstrantsch, te zeggen: ik krijg een horloge, op voorwaarde, dat ik geen stelletje randjes en schroefjes en veertjes in handen krijg?

Voorwaarde voor een ding is, dat het niet in deelen of fragmenten gescheiden is. Voorwaarde voor den avond is, dat het morgen zal zijn geweest. Voorwaarde voor de zaligheid is de zaligheid van mijn geloof. Voorwaarde voor A is A. Voorwaarde voor alles al wat in dat alles opgesloten ligt.

Dus: géén verdienende conditie (I, 9). En géén een uit een aanwezige mogelijkhedenreeks, waaraan God gebonden zou wezen, door Hem dan maar gekozen conditie (I, 10).

En géén geprepareerde, God bindende conditie (I, V. d. D., 4) (idem 5) (I, 9).

En géén veranderde conditie (I, V. d. D., 7).

En géén contingente conditie (I, V. d. D., 7).

Maar wél: een gesigneerd conditie (I, 12; II, 5), waaraan ik mij te houden heb, zooals Christus in de woestijn, zooals die man die vader worden wil naar de nu eenmaal door God vrij daartoe gestelde ordinantie.

Zooals de bijbel zegt: die Mij eeren, zal Ik eeren.

Het is nóg kleiner kunstje te zeggen: Heynsiaansch-strantsch.

Het is nóg klein kunstje te zeggen: Heynsiaansch. Maar het is doodgewoon bijbelsch, al weet ik, dat iedere remonstrantsche dominee over dien tekst met genoegen zal willen preeken. HET KOMT DAN JUST OP DE NADERE ONDSCHIEDING AAN.

Pas op, zou ik allen en mijzelf willen raden, dat ge u niet vastbijt in eenige „theologie“. Er is geen vrijgemakke theologie, er is ook geen protestantsche, gereformeerde theologie, al spreekt een classis daarvan, ik begrijp niet, met welke vrijmoedigheid.

Vraag mij: of wat ik zeg, met de belijdenis strijdt. Vraag me niet, of wat ik zeg, er met zooveel woorden in staat. Ik neem aan te bewijzen, dat heel wat in The Standard Bearer, precies zooals in mijn eigen boeken, te lezen valt, dat níét staat in de belijdenis. Maar dat toch goed gereformeerd is. En dus in den grond, zakelijk, er wel degelijk in staat. Gelijk die gereformeerde voorwaardenleer zakelijk er heusch in staat.

K. S.

Maria, de moeder van onzen Heere Jezus Christus (VI)

IV. NAZARETH EN BETHLEHEM.

Ongeveer drie maanden is Maria bij Zacharias en Elisabeth gebleven. Er is verschil van meening of zij de geboorte van Johannes heeft afgewacht. Godet meent van wel. „Hoe zou men de uitdrukking drie maanden niet in verband brengen met de zes maanden van vs 36 en daaruit de conclusie trekken, dat Maria haar verblijf heeft verlengd tot op het beslissende, voor Elisabeth en haarzelf zoo gewichtige oogenblik der geboorte van Johannes? Hoe lang had zij niet onbekend moeten blijven met dit feit als zij weinige dagen te voren naar huis was teruggekeerd?“¹⁾

Grijdanus is van het tegenovergestelde gevoelen. „(Maria bleef) tot den tijd, dat Johannes geboren zou worden; vgl. vs 26. Dat Maria niet langer bleef, laat zich licht verklaren. Johannes' geboorte bracht voor Elisabeth niet alleen veel arbeid en zorg mee, maar deed ook allerlei menschen tot haar komen, verwanten en bureu (vs 58 v.v.) die Maria in haar omstandigheden beter deed te vermijden“²⁾.

Van Zacharias en Elisabeth keert Maria weer terug naar Nazareth. Wat haar daar overkomt is van betekenis voor haar plaats in de heilsgeschiedenis. Tot dusver heeft de figuur van Maria nog steeds in het licht gestaan. Tot dusver is het Woord nog steeds zoet in haar mond geweest. Maar zie, reeds gaat een aanvang nemen wat later Simeon heeft voorzgd. „Een zwaard zal door uw ziel gaan“ (Luc. 2:35). Bij haar terugkeer naar Nazareth begint voor Maria het lijden. Het Woord wordt bitter in de buik.

Zij heeft aan Jozef niet kunnen zeggen, wat haar van Godswege is overkomen. Nu het aan Jozef duidelijk wordt bij haar terugkeer, dat zij zwanger is, wil hij haar niet meer tot vrouw hebben.

„Door Jozef's achterdocht te verhalen, laat de Evangelist uitkomen, dat voor den later opgekomen laster der Joden over Maria en Jezus' geboorte wel een zekere aanleiding bestond..... In de verborgenheid en onbewijsbaarheid van Christus' wonderbare

1) a.w. I, p. 65.

2) a.w. I, p. 71.

geboorte, die als zoodanig slechts door een bijzondere openbaring kan worden onderkend, is reeds iets van de ergernis des kruises. De Zoon van God heeft voor het onverlichte oog den schijn uit ontucht geboren te zijn²⁾.

Jozef is van plan Maria heimelijk te verlaten. „Dat Jozef's weigering haar als vrouw aan te nemen niet onbillijk was, blijkt uit de woorden, dat hij r e c h t v a r d i g w a s, d.w.z. dat hij als wetgetrouw Israëliet het niet over zich kon verkrijgen met een vrouw in het huwelijk te treden, wier reinheid hij niet meer kon aanvaarden³⁾).

Maar Jozef wilde evenmin Maria openlijk aan de kaak stellen, door het gerecht erin te betrekken. „Naar de Mozaïsche wet behoorde de verloofde vrouw reeds aan haar toekomstigen man toe (vgl. Deut. 22:23, 24); haar ontrouw werd voor die van een gehuwde vrouw gerekend.

Daarom moest Jozef, toen hij Maria niet wilde huwen en haar ook niet voor den rechter wilde brengen, haar toch wel officieel, d.w.z. met den scheidbrief, wegzenden⁴⁾.

En zoo is Jozef van plan, in stilte, d.w.z. zonder het gerecht erin te kennen, Maria weg te zenden.

Nu evenwel grijpt de Heere in. In den droom wordt Jozef vermaand Maria tot zich te nemen.

„Dit is de wonders weg Gods met zijn heilig kind Jezus. Geboren uit den Heiligen Geest ontgaat het ternauwernood de schande voor een onecht kind te worden aangezien⁵⁾).

In het apocriefe Prot-evangelie van Jacobus wordt het feit van Maria's zwangerschap uitvoerig geteekend. Niet alleen hebben we daar een uitweiding van Jozef's overleggingen, maar ook door een schriftgeleerde, Annas, en door dienaren van den priester wordt Maria's zwangerschap geconstateerd. Jozef en Maria worden beide onderworpen aan de proef met het bittere water (Num. 5:11-31) doch zonder resultaat⁶⁾.

De apocriefe Evangelien hebben vaak weinig waarde, maar halen wel eens punten naar voren, waarop het de moeite waard is te letten. Jozef heeft op bevel van den Engel des Heeren Maria tot zich genomen.

„Uitdrukkelijk wordt nog vermeld, dat hij met haar geen echtgemeenschap had voor de geboorte van haar kind. Hierin blijkt enerzijds, hoe zeer Jozef de heiligheid van hetgeen door Maria ontvangen was eerbiedigde. Ter anderzijde ligt in het tofdat zij haar zoon had voortgebracht, ook opgesloten, dat Jozef en Maria na Jezus' geboorte zich niet van huwelijksgemeenschap hebben onthouden. Er bestaat daarom o.i. ook geen bezwaar onder de meermalen genoemde broeders des Heeren 12:46, Joh. 7:3, Hand. 1:14, I Kor. 9:5, kinderen van Jozef en Maria te verstaan, die later uit hun huwelijk werden geboren. De door sommigen voorgestane meening, dat men hierbij zou moeten denken aan neven van den Heere of aan voorkinderen van Jozef, omdat uit Maria geen kinderen meer zouden geboren zijn, kan op dezen grond dan ook niet aanvaard worden⁷⁾).

Toen Jozef op het bevel van keizer Augustus naar Bethlehem moest, om zich daar te laten inschrijven in de keizerlijke registers, daar hij uit het huis en geslacht van David was, heeft hij Maria meegenomen in de omstandigheden, waarin zij zich bevond. Wat mag de reden hiervan zijn geweest? Was dit noodzakelijk?

In de bekende geschiedenis van het Joodsche volk van E. Schürer wordt geponoerd, dat er geen noodzaak was voor Jozef naar Bethlehem te gaan en evenmin om Maria mee daarheen te nemen⁸⁾. Prof. Greijdanus zegt hiervan: „Overigens laat het zich licht verklaren dat Jozef Maria nu medenam, ook al zou dat anders niet vereischt zijn geweest: om haar in hare omstandigheden voor alle onaangenaamheid en beleedigende woorden en blikken tijdens zijn afwezigheid te behoeden⁹⁾).

We zullen dus moeten denken aan de smaandheid, die Maria in Nazareth lijdt vanwege de komende geboorte. Een volgend punt, dat onze aandacht vraagt, is de uitdrukking uit Luc. 2:7: omdat voor henlieden geen plaats was in de herberg. „Hoe dit zoo kwam, zegt Lucas niet uitdrukkelijk. Het verband, en wat in de voorgaande verzen gezegd is, wekt als vanzelf de gedachte, dat de groote toeloop van menschen nu naar Bethlehem, de oorzaak was, Maar dan kwamen daarin toch aan het licht de onbarmhartigheid der menschen tegenover deze arme ouders in deze omstandigheden en jegens hun te wachten kind, en de vernedering des Heeren waarin Hij geboren werd, en de moeite en geringschatting Zijner ouders om Zijnentwil¹⁰⁾).

Wij zullen er goed aan doen ook in Bethlehem, waarin Jozef woonachtig was, te denken aan verstooting. Men wilde daar met menschen als Jozef en Maria niets te maken hebben. Voor hen was in de gewone samenleving geen plaats. Daarom werden zij naar de stal verwezen.

Dit alles is voor Maria een zware beproeving geweest voor haar geloof.

Zij heeft duidelijk een plaats ingenomen in de geschiedenis der Heilsopenbaring in de periode van Christus' vernedering. Enumatli.

K. MEIMA.

* * Het gevaar van „de machtsorganisatie“

Onder ons komt de vraag weer op: moeten we een nieuwe *macht* probeeren te worden? B.v. een politieke? Een *macht*, een *invloedssfeer*, waarmee b.v. de overheid — die zich overigens vaak vergist, en dat pas na 100 jaar ontdekt (1834—1934!) — rekent, en die zij b.v. voor een „*uitjes-distributie*“ in aanmerking laat komen?

De Vrijmaking heeft ons met veel „*moois*“ leeren broken. Misschien ook met dit?

We denken hier aan een mededeeling van de Schrift, die we misschien te vaak over het hoofd hebben gezien. We bedoelen de aantekening, dat de farizeeërs „*geldgierig*“ waren.

„*Geldgierigheid*“, die kwaliteit is niet zoo simpel omschrijfbaar als ze vaak lijkt. De Schrift teekent b.v. aan, dat de farizeeën geldgierig waren (Luc. 16:14). Als zulk een qualificatie van een groep menschen gegeven wordt, is van individueele persoonsbeschrijving geen sprake.

Geldgierigheid is dan een kwestie van „*stand*“, van „*klasse*“, van „*een kring*“ geworden; straks ook wel van „*solidariteit*“ en van algemeen geldende „*tarieven*“, waaraan een behoorlijk lid van de vakgroep zich fatsoenshalve, en collegiaal houdt.

Dezelfde kwestie van (vak)groeps-solidariteit heeft men ook bij de Grieksche filosofen gekend: 't is een kwestie van „*standeër*“, dat men zich behoorlijk laat honoreeren voor gegeven onderwijs; de één, ook zonder individueele gelddorst, acht zich aan de groeps-eer verplicht, den ander te volgen, ook al „om de markt niet te bederven“ en het aanzien van den kring niet naar beneden te halen. Bijvoorbeeld als „*onderkruiper*“, al ware 't slechts in zorgeloosheid of zekere bonhomie.

Geldgierigheid is dan geen kwestie meer van 'n eigen banksaldo, doch van groeps-macht; van invloed op het volk; van nationale of cultureele, wetenschappelijke beteekenis; van beroeps-hybris.

Het is dan ook opmerkelijk, dat Lucas die geldgierigheid van den farizeeërstand in geding brengt, als hij verslag geeft van de farizeeuwsche reactie op Christus' onderwijs. Welk onderwijs? Om te beginnen, dat van den verloren zoon (Luc. 15), en vervolgens dat van den „*onrechtvaardigen rentmeester*“ (Luc. 16). Om deze parabels — dit publieke onderwijs — hebben de farizeeën voor Christus als volksleeraar „*den neus opgetrokken*“ (gelijk er, vijfjes, staat); en dit dan zóó, dat iedereen het zien kon. Geen wonder: *juist hier komt de principiele afstand en antithese tusschen Hem en hen als volksopvoeders voor den dag*; ze begrepen, dat hij „*deze dingen*“ (van Luc. 15:1 af) op hen gemunt had.

Die tegenstelling ook tusschen den „*oudsten broer*“ uit de gelijkens van Lucas 15 en den jongeren: de oudere gedraagt zich als een man-van-stand en man-van-eer, en verdwijnt straks, volkomen steriel, uit het gezicht; de jongere evenwel, die óók al zijn standeër te grabbel gooid heeft, wordt duidelijk in bescherming genomen.

En dan die parabel van den onrechtvaardigen rentmeester, met die puntige toepassing van den eisch tot het voeren van „*christelijke economie*“: zich vrienden maken uit den onrechtvaardigen Mammon; den loop van geld en goed dienstbaar stellen aan de vorming van een congregatie, die straks receptie houdt in de eeuwige tabernakelen: het messiaansche rijk!

Een open offensief beteekende dat verhaal op de farizeeuwsche congregatievorming, die geld en macht en invloed aanwendt voor eigen groepsbelang, voor partijvorming, en voor farizeeuwsche haeresie (partij-schap) binnen Israëls gemeenschap, en tegenover het door Jezus van Nazareth gepredikte messiaansche rijk.

En dan die armoedigheid van Christus' discipelenkring tegenover de „*van elkander eer aannemende*“ (Joh. 5:44) volksleeraars, die tot op dien tijd toe de suprematie hadden gehad —; het was alles een „*ergernis*“ voor de farizeeërs; en ze hebben zich terdege beleedigd gevoeld, *juist in hun standeër*, toen dat geweldige woord gesproken werd: *wat hoog is onder de menschen, is een gruwel voor God*.

Er zit in dit alles toch wel iets meer dan de platte jacht naar een gunstig, bevallig banksaldo. Ook bij Judas. Zeker, hij had zijn individueele zwakheid: de Schrift noemt hem „*een dief*“, en dat woord (Joh. 12:6) kan wat erg leelijks beteken.

Maar, — „*dief*“ kan in het Nieuwe Testament aanduiden iemand die alles wat hem ontmoet, bekijkt onder den gezichtshoek van den alles op zichzelf betrekken menschen; iemand, die niet spontaan (d.w.z. van binnen uit) alles in den band des vredes en der liefde ziet en zet. Een „*dief*“ is iemand, die op de gemeenschap inbreuk maakt. In dat woord „*dief*“ ligt, naar de bedoeling van Joh. 12 vs 6, reeds het element opgesloten van het verraad: verraad, niet maar aan den rabbi, doch aan zijn kring, de gemeenschap. *Allen*, die vóór Christus als herders wilden fungeeren, beeten in parabeltaal „*dieven*“ (Joh. 10:1, 8, 10): ze zetten met list, desnoods geweld, hun „*pastorale*“ privileges in, tégen de uit de Schrift kenbare normen van congregatie-van-schappen. Dieven? Congregatie-normen-schenders!

Zeker, Judas „*had de beurs*“ (Joh. 12:6; 13:19). Hij was, om zoo te zeggen: de „*purser*“, maar dan van het gezelschap. En het gezelschap had een kerk-sociale misstie: 't was een kring van volksopvoeding, van „*herders*“ der „*kudde*“, naar eigen pretentie. Tot die herderstaak behoorde ook het zorgen voor de armen: Judas spreekt niet als een broeder-zemelaar, doch als ambtelijk „*purser*“ van het college van volksherders, wanneer hij (na de zalving van Jezus door Maria) zijn wijze hoofd schudt over een „*te royale*“ honoreering van de mérites van den meester. *Moet men niet aan de schapen denken?* En zorgen, dat het volk zich winnen laat, voor den invloed van den kring? Vooral in een tijd van „*bezét gebied*“? En van overal opdrukkende messiaansche verwachting?

En in zóó'n moment gaat dan de Meester praten, niet over den aanstaanden propagandaslag, dien men „*winnen*“ móet, maar over zijn begrafenis (Joh. 12:5, 6).

De kring rondom Jezus zamelde ook giften voor de armen in (Joh. 13:29) en zorgde meteen voor eigen religieuze congregatie-plichten (13:29). Hier is het, zooals altijd: de kring, dien een „*purser*“ van een of anderen armzaligen trawler van een prutsrig reederij heeft, zal, als hij „*dief*“ in boven omschreven zin is, hem jaloeersch maken op den purser van een grootere boot van een reederij, die gróótscheeps zaken doet. Welke zaken? Zaken van Israël — herderszaken, in tijden van romeinsche bezetting!

Zóó'n „*dief*“ kan zich opschroeven tot de dwangvoorstelling: ik moet het herdersambt redden.

Ja, er zit heel wat in, wanneer de „*purser*“ van het nazareensch heilcollegium na lang wachten tenslotte zich tot de ambtelijk geldgierigen wendt, om den Rabbi, die op slot van zaken tegenviel, uit te leveren aan wie eerder dan Judas „*begrepen*“ hadden, dat een messiaansche handel als van den Nazarener op niets moest uitloopen. De Judeeërs — Judas was Judeeër — stonden dichter bij het machtscentrum en zijn organen, dan de typische Galileeërs, die de Rabbi van Nazareth om zich heen verzameld had.

Maar wie zich eenmaal in de armen van machthebbers als zoodanig geworpen heeft, en zich door hen liet gebruiken, die is wel vaker snel ontuchtend. Niet lang gunnen ze hun stroomannen den tijd, zich in een naïef spel van zelfbehagen te blanketten; het oogenblik is niet lang te vermijden, waarin b.v. een wanhopige Judas in den spiegel móet zien. Om dan te ontdekken, dat hij naar een zwaard gegrepen had. En dat hij door dat zwaard verteerd was.

Laat „*zulk een dwang voor ons niet noodig wezen*“. Doe eenvoudig-weg wat uw plicht is. Solidariteit niet naar macht.

De rest komt vanzelf in orde. Ge weet zelf niet hōe. K. S.

* * Proceskosten studentencorps

Na onze voorgaande verantwoording is nog in vriendelijken dank ontvangen door bemiddeling van den boekhouder der kerk van Leek f16.72, collecte voor het bekende doel; van J. t. H. te T. f2.—; van „*Belijden en Beleven*“ te Meppel f3.25 (collecte 7 Jan. 1951); door prof. Veenhof, collecte uit Westereyden f14.—; van gereformeerde kerk te Neede f9.—.

Een aanwinst dus van f44.97.

Dat maakt dus alsnog voor de derde ronde f611.24 plus f44.97, oftewel f656.21.

Alweer allemaal ook voor deze nagiften van harte bedankt. K. S.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

Peninna nu had kinderen; maar Hanna had geen kinderen.

Wat staat dat er toch eenvoudig; als iets heel gewoons; zoo is het nu eenmaal in de wereld, zooals we dat meermalen in de Schrift aantreffen; het bloot constateeren van een alledaagsch feit.

„En Habel werd een schaapherder en Kain werd een landbouwer.“

„En er was een zeker rijk man en er was een zekere bedelaar.“

„Barnabas nam Markus mee, maar Paulus verkoos Silas.“

„Peninna nu had kinderen, maar Hanna had geen kinderen.“

Zoo simpel als het gezegd wordt, zoo diep grijpt zoo'n enkel feit in in het leven. Wij moeten ons bij het lezen of hooren ervan, er toe zetten, de realiteit daarvan te verstaan, anders ontgaat ons de groote ernst.

Geeft er maar acht op: Het gesprek komt er b.v. op, dat een paar uit onzen kennissen-kring getrouwd is. Als een heel natuurlijke reactie wordt de vraag gedaan: „*Hebben ze ook kinderen?*“ Of het nu „*ja*“ dan wel „*nee*“ is, het wordt bloot als kennisgeving aanvaard. „*Ziezoo*, dat weten we ook weer en als het te pas komt, kunnen we het doorgeven“. Maar verder raakt het ons niet.

Maar welk een verschil voor den man en de vrouw zelf, of ze wel kinderen hebben dan wel geen kinderen hebben. Op zijn best zeggen we, in het eerste geval: „*Wel fijn voor ze!*“ en in het tweede geval: „*Wel jammer!*“ — maar verder dringt het niet tot ons door en gaan we haastig over tot een ander onderwerp.

Peninna had kinderen; zonen en dochteren. Een in het diepst van haar hart gekoesterde wensch was in vervulling gegaan. Eenmaal zelf een kind het hare te mogen noemen; het te mogen drinken uit eigen borsten; het te mogen troetelen en haar moederliefde het te mogen geven; het te zien opgroeien; elken dag weer iets nieuws te mogen ontdekken, om haar man daarmee te verblijden; „*het licht al! het grijpt al! het richt zich al op! het herkent zijn moeder, zijn vader al! een climax, die nog niet eens eindigt met: „het loopt al! het begint al enkele woordjes te zeggen!“ — want nog steeds gaat de ontwikkeling door. Elken dag rijker, elken dag schooner! Of het rustig ligt te sluimeren, of dapper in de weer is, om de geheimen van de hem omringende wereld te doorgronden; of het, op zijn manier, moeder helpt, of met vader op stap gaat — altijd is het haar een voorwerp van innerlijke*

vreugde verdriet over me die wolle

Hoe i geven:

en moed en haar

het al g schoone

ook and voorstel

omvat l

En volgt,

ook de van vele

En wa mindere

gegaan

van vad

lijke gro

uitgevo

een ande

anders g

schaffen

man en

kinderen

Peninr

leven de

sprekelijk

Maar

Waarn

langen s

gezien;

De k

§ 5. DE

LIS

DR

Er is

tusschen

ambtsdr

en ze is

gegevene

uitwijzen

a p o s t

van het

den, en

worden

evangelis

der en le

en moel-

is dit apr

hoe de v-

rige bijz

A. In

ten op d

e v a n g

Het n

dacht ge

werd ge

met het

toeling e

sche Wo

g e l i s

s p e e i

heid aan

hun uit

geldende

nog kort

Die vr

op bl. 10

bij de 10

de gemem

on (ten) u

iter verri

chichte

verkon

de ar

te word

„e

ze van o

digheid

8.

Hand. 8,

telen uit

verdelin

want hij

„Goedde

komen o

beteekent

kelfjk is

ambtsdra

als de at

Geest (Je

Verder

testament

lengs (2

krijgen

zelfstandi

afkeuring

2 Tim. 4,

reizen (zo

2) H. N. Ridderbos, *a.w.* p. 29.

3) Ridderbos, *a.w.* p. 29.

4) Ridderbos, *a.w.* p. 29.

5) Ridderbos, *a.w.* I, p. 30.

6) E. Hennecke, *a.w.* p. 60.

7) Ridderbos, *a.w.* I, p. 32. Vgl. ook: R. Schippers, *De Reformatie XV*, no. 14, 15, 16.

8) E. Schürer, *Gesch. d. Jüd. Volkes*, I, p. 524.

9) *a.w.* I, p. 102.

10) Greijdanus, *a.w.* I, p. 107.